

آسیب شناسی سبک زندگی طلاب با تاکید بر سیره معصومین (علیهم السلام)

استاد راهنما

سرکار خانم سهیلا عباسزاد

مؤلفین

مریم قائمی، زهرا ستاره، سمانه صمدی

حوزه علمیه فاطمیه (سلام الله علیها) شهرستان نقده

حوزه در مرتبه ای از جامعه قرار دارد که قدرت افزایی برای تعریف کسب زندگی و القای آن به همه اقشار ولایه ها در هرم جمعیتی جامعه می بخشد، البته این نوع قدرت افزایی از جنس قدرت نرم است. بنابراین در شرایط حاکمیت روحانیت که ضریب تاثیرگذاری رفتاری و الگوآفرینی حوزویان مضاعف است، حساسیت جامعه نیز دوچندان می شود و توقعات مردم به مراتب افزون تر خواهد شد. در این راستا حوزه باید محتاطانه عمل کند و با بینش و بصیرت دقیق به مسئله بنگرد و از جمله آسیب هایی که می تواند امور را به مخاطره اندازد، آن ها را بررسی و شناسایی و با نگاه موشکافانه سعی در برطرف کردن آن ها نماید. ممکن است در این باب سئوالاتی مطرح شود، این که حوز ها نیز با آسیب هایی مواجه می شوند؟ و یا این که چه آسیب هایی می تواند امور و جایگاه حوزه ها را به مخاطره اندازد؟

با بررسی جوانب و ابعاد موضوع به این حقیقت می رسیم که حوزه نیز همانند سایر مراکز در راستای ارتقاءش با آسیب هایی مواجه می شود و این دلیل بر نقض و زیر سؤال رفتن آن مجموعه نیست. طلبه باید سعی کند آن آسیب ها را شناسایی، و با لحاظ کردن جایگاه خطیر و ارزشمند آن، بهترین راه کار و نسخه درمان قرآنی برای آن پیچیده شود

کلید واژه: حوزه، طلاب، آسیب شناسی

یک طلبه به عنوان طالب علوم دینی، کسی که هدفش ترویج دین و تبلیغ دین است، کسب زندگی اش باید مومنانه باشد و وجود یک سری باورها، رفتارها، هنجارها و ارزش های خاصی لازم و ضروری است. اما همیشه روال و جریان طی روند عادی و ایده ال پیش نمی رود و چه بسا ممکن است دستخوش آماج آسیب ها و بحران هایی شود. چیزی که مهم است این است که نباید بعد از رخنه کردن آسیب ها غافل ماند، بلکه در گام اول باید سعی در شناسایی آسیب ها کرد؛ از آن جهت که زمینه ساز رشد، تعالی و زدودن پیرایه ها و کاستی ها می شود و کارایی حوزه ها را در راستای اصلاح معضلات دینی و فرهنگی جامعه بالا می برد و باید یک سری اقداماتی صورت گیرد تا حوزه ها متحول شوند و مشکلات روز باید لحاظ شود و برای ایجاد تحول باید موانع سر راه حوزه ها را باید شناخت، چون بدون شناخت موانع، نمی توان برای آن ها نسخه درمان پیچید.

و باید خاطر نشان کنیم که وجود آسیب ها در مراکز هم چون حوزه هرگز به منزله زیر سؤال بردن آن مجموعه نیست بلکه باید نگاه واقع گرایانه و مثبت به این قضیه داشته باشیم؛ از آن جهت که وجود آسیب ها از جمله گام های اساسی در جهت ارتقاء حوزه هاست.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: آسیب شناسی اعتقادی

۷	الف) عدم اعتقاد به حضور مستمر در کلاس درس
۷	۱. مشکلات مالی و اشتغال
۷	۲. منطبق نبودن بعضی دروس حوزه با نیازهای جامعه
۸	۳. طولانی بودن سال های تحصیل
۸	۴. دشواری کسب مدرک تحصیلی از حوزه
۸	۵. بی انگیزگی
۹	۶. سیاست کم گرایی حوزه
۱۰	ب) کم رنگ شدن اخلاص و معنویت در جامعه روحانیت
۱۱	۱. انجام مستحبات و ترک مکروهات
۱۲	۲. تقویت ایمان و افزایش معرفت خدا
۱۲	۳. توجه به رسالت سنگین و وظیفه جهانی طلبگی
۱۲	۴. پرهیز از گناه
۱۲	پ) عدم تفحص در آیات و روایات
۱۴	ت) غفلت از مرگ
۱۶	ث) عدم اعتقاد و تقید به سنت حوزوی
۱۸	ج) عدم کار آمدی در فهم دین و تشخیص بدعت از سنت

فصل دوم: آسیب شناسی علمی

۲۱	الف) ضعف متون درسی
۲۳	ب) پذیرش کم حوزه ها و پذیرش حداکثری دانشگاه ها

۲۶	پ) عدم تلاش وافر برای رفع دغدغه
۲۷	ت) فقدان روش های ارزیابی
۲۸	ث) نامعلوم بودن مدت آموزش
۲۸	ج) غفلت از قرآن در نظام درسی
۲۹	چ) کاستی موضوعات درسی
۳۰	ح) خطر افت علمی
۳۱	خ) عدم جدیت تحصیلی
۳۲	د) تخصصی نبودن رشته های درسی
۳۲	ذ) عدم پاسخگویی به نیازهای جامعه

فصل سوم: آسیب شناسی رفتاری

۳۵	الف) تحجر و مقدس مآبی طلاب
۳۶	ب) بی رغبتی به لباس روحانیت
۴۰	پ) تجمل گرایی
۴۳	ت) سبکی در رفتار
۴۶	ث) رواج چشم چرانی در میان طلاب
۴۷	ج) بی شوقی و انزوایی طلبه
۴۷	عامل اول) خانواده طلبه
۴۸	عامل دوم) خود طلبه
۴۸	عامل سوم) حوزه
۴۹	عامل چهارم) سرخط نبودن استاد
۵۳	ح) کارآمدی در انتقال معارف و ابلاغ دین
۵۶	نتیجه
۵۷	منابع و مآخذ

تا به حق اجتماع ما اجتماعی اسلامی باشد. با بستن شماری مشروب فروشی و فشار عامیانه بر رعایت برخی ظواهر اسلامی. نمی توان ادعا کرد که جامعه نمونه تعالیم والا و مثل علیای اخلاق محمدی و اسلامی است.

یکی از آفت بزرگ اجتماع و محیط وجود تشنج درگیری خشونت شلوغی صداها و پخش های بلندگویی قوی و مانند آن ها در فضای زندگی انسانی است. جامعه را از این حیث نیز باید سالم نگاه داشت و در امان قرار داد. زیرا این امور به ضد سالم سازی محیط کمک می کند. روحانیت در این باره نیز موظف است که مراقبت کند و مردم را چنان پرورد و صاحبان جامعه و عاطف و خوانندگان دعا و برگزار کنندگان مراسم را چنان بی آگاهند که باعث هیچ یک از این ناملازمات روحی و نفسی و آزارهای اجتماعی و ایذاء عمومی نگردند. باید آرامش و آسایش مردم در یک جامعه اسلامی تامین باشد و ارواح سکون داشته باشند و به تفکر که یکی از مهم ترین عبادات نیز هست توفیق یابند. باید مردم ما اهل تامل و خویابی و دورنگرایی و... نیز باشند.

ح) کارآمدی در انتقال معارف و ابلاغ دین

پس از «تفه»، هنر «پیام رسانی» و قدرت «انتقال آموزه ها»، مهم ترین مهارت لازم برای طلبه است. روحانی باید بتواند دانش خود را به جریان اندازد و از آنجا که در خطوط انتقال وحی قرار می گیرد، تجهیزات لازم برای توزیع با سلیقه تعالیم دینی را بدون هرگونه افتادگی و ضایعه، در میان توده ها داشته باشد. هر عنصری که به این هدف کمک کند، در راستای اهداف طلبگی است و طلبه را کارآمدتر و مؤثرتر می گرداند.

مهم ترین این مهارت ها قدرت نوشتن و هنر سخنوری است، زیرا بیشترین حجم اطلاعات از طریق گفتار و نوشتار منتقل می شود.

امروزه ارزش صنایع بسته بندی در توزیع فراورده های صنعتی و جلب اقبال مشتریان، برای همه آشکار است؛ چه بسیار اجناس مرغوبی که به خاطر بسته بندی نامناسب، بر روی دست تولید کننده باقی می ماند و چه بسیار

اجناس نامرغوبی که به جهت استفاده از بسته‌بندی جذاب و زیبا، به سرعت به دست مصرف کنندگان بدقبال رسیده است.

مهارت‌هایی که موجب جلب توجه مخاطب، تحریک عواطف و تأثیرگذاری بیشتر پیام می‌شود؛ از صنایع ادبی و آرایه‌های لفظی و معنوی، آهنگ جذاب، نوسان صدا، شور و حرارت بیان، مثال‌ها و تمثیل‌های گویا و گیرا و سلیقه در انتخاب بهترین قالب برای عرضه فراورده‌های فرهنگی، هم سنگ آشنایی با صنایع بسته‌بندی است و عرضه کالای دین به مخاطب را موفق‌تر می‌سازد.

اگر بخواهیم میان این مهارت‌ها و مهارت اول (شناخت عمیق دین)، مقایسه کنیم، باید به صراحت بگوییم که دسته دوم از نظر ارزش، در رتبه دوم و درجه نازل‌تری قرار دارد، زیرا دین‌شناسی، محتوا و درون‌مایه پیام را تشکیل می‌دهد و مهارت‌های تبلیغی، قالب و شکل آن را؛ یعنی اگر امر تبلیغ میان «محتوای اصیل در قالب ضعیف» و «محتوای ضعیف در قالب جذاب» دائر باشد، بدون تردید گزینه اول مقدم است.

جنس مرغوب حتی اگر بسته‌بندی مناسب نداشته باشد، آرام آرام حقیقت خود را آشکار و اعتماد مخاطب را جلب می‌کند. به همین دلیل، بیشتر توجه طلاب علوم دینی باید به اصالت، استناد و استحکام محتوای پیام باشد و بهترین توان و استعداد خود را برای آن به کار گیرند، اما برای کارآمدی و تأثیرگذاری بیشتر، هرگز نباید از این ویژگی‌های درجه دوم غفلت کرد؛ چنان که اعجاز بلاغی قرآن کریم، عامل انتشار اعجاب آور پیام آسمانی اسلام و نفوذ سریع آن در اعماق جان مخاطبان بود. از این رو، آنچه در دانش بلاغت و نیز صنعت خطابه در دانش منطق آموخته می‌شود باید با تلاش و تمرین مستمر به ملکه و مهارت تبدیل گردد.

ذکر این نکته لازم است که تکنیک‌های امروزی بلاغت، بسیار بیش از آن است که در کتب گذشتگان گرد آمده است؛ بلاغت به معنای «رسایی پیام» است و امروزه در تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه محدود نیست. طرح‌ها، نمودارها، جداول، تقسیم بندی‌های درختی، خلاصه بحث، برجسته کردن واژه‌ها و جملات مهم، ویرایش دقیق متن، تصویر، ابزارهای کمک آموزشی و استفاده از روش‌ها و ابزارهای جدید انتقال پیام مانند رایانه و اینترنت نیز

در بلاغت کلام مؤثراند. طلبه همان گونه که رسالت فهم دین دارد و باید در آن، کارآزموده و چالاک باشد، رسالت ابلاغ سخن دین را نیز دارد و باید بتواند تمام ظرفیت‌های موجود را برای ابلاغ بهتر و کامل‌تر دعوت الهی به خدمت بگیرد.

پیامبر اسلام (صلی الله علیه و اله وسلم) فرمودند: «إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هرگاه انحرافات و بدعت‌ها در میان امت من ظاهر شد، بر دانشمندان (دین) است که علم خود را آشکار کنند و هر کس چنین نکند، لعنت خدا بر او باد»^۱

^۱ -عبدالواحد، آمدی، همان کتاب، ص ۴۴۹

نتیجه گیری

بررسی و شناخت آسیب ها و موانع حوزه یک ضرورت اجتناب ناپذیر است؛ چرا که در صورتی که طیفی از طلاب و ملبس به کسوت روحانیت از هنجارهای شناخته شده، طلبگی فاصله گیرند، حادثه ای در ابعاد بزرگتر به وجود می آید و جامعه روحانیت کارکردهای خود را تضعیف و یا گاهاً از دست می دهد و در نتیجه با از بین رفتن پایگاه اجتماعی روحانیت، ضربه اصلی متوجه کیان دین می شود. و در واقع با شناخت این آسیب ها دقیق می شویم تا راه کار و اقدام عملی جهت برطرف کردن آن موانع ارائه و انجام دهیم و حساسیت ها بیشتر می شود تا گام های اساسی و حساب شده برداریم. و به یاد داشته باشیم که اگر به دغدغه تنظیم دقیق شئون زندگی صفی پاسخ به هنگام و مناسب داده شود چه بسا ممکن است. طلبه به تنظیم انفعالی و نسنجیده مشی و منش خود کشیده شود و در نتیجه گرفتار ابهام و حیرت داومی گردد. پس در نتیجه چیزی که مهم است آسیب شناسایی سبک زندگی طلاب در راستای شاخص های زی طلبگی، لازم و ضروری است.

منابع و ماخذ

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. اسکندری، محمد حسین (۱۳۷۶)، اخلاق در قرآن (چاپ اول)، قم: نشر هاجر
۴. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۶۶)، غررالحکم، و درالحکم، قم: دفتر تبلیغات اسلامی
۵. عالم زاده نوری، محمد (۱۳۹۳)، زی طلبگی (چاپ ششم)
۶. مجلسی، محمد باقر (۱۳۶۴)، بحار الانوار، دارالکتاب اسلامی (نوبت دوم)
۷. خمینی، روح الله، صحیفه امام خمینی (رحمه الله) ۱۳۷۸، تهران: موسسه نشر و تنظیم آثار.
۸. و-، رساله توضیح المسائل امام خمینی (رحمه الله)
۹. مقاله راه رسیدن به اخلاص، کتابخانه دیجیتالی مدرسه فقاها
۱۰. دفتر مقام معظم رهبری (۱۳۷۵)، حوزه و روحانیت، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی
۱۱. دانش نامه موضوعی قرآن، پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن
۱۲. دفتر مقام معظم رهبری، حوزه و روحانیت، ص ۸۷
۱۳. دفتر مقام معظم رهبری، حدیث ولایت، ج ۳، ص ۴۳۶
۱۴. نشریه حوزه علمیه دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ج ۴۷، ص
۱۵. alsedigh.blogfa.com
۱۶. eshrag1.blog.com
۱۷. book bank ma.blogfa.com